

LIETUVOS BANKAS

Kredito unijų ir Lietuvos centrinės kredito unijos veiklos apžvalga

2014 m. II ketvirtis

ISSN 2335-819X (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2014

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 268 0038

www.lb.lt
info@lb.lt

Kredito unijos. 2014 m. liepos 1 d. Lietuvoje veikė 74 kredito unijos, jos vienijo daugiau kaip 145,6 tūkst. narių. Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) narės buvo 63 kredito unijos, 11 unijų LCKU nepriklausė.

Lietuvos banko valdyba 2014 m. balandžio 30 d. visam laikui atšaukė kredito unijos „Naftininkų investicijos“ licenciją. Dėl to kredito unijų skaičius sumažėjo, tačiau narių skaičius veikiančiose kredito unijose augo (viršijo buvusį prieš metus).

2014 m. antrąjį ketvirtį sumažėjęs nežymiai (palyginti su 2013 m. liepos 1 d. duomenimis – 3,6 proc.), kredito unijų turtas 2014 m. liepos 1 d. siekė beveik 2 mlrd. Lt ir sudarė 2,5 proc. veikiančių bankų sistemos turto (prieš metus – 2,7 %).

Kredito unijų sistemos kai kurių veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2013-07-01, mln. Lt	Suma 2014-04-01, mln. Lt	Suma 2014-07-01, mln. Lt	Pasikeitimas 2014 m. II ketv., proc.	Pasikeitimas per metus, proc.
1.	Turtas (aktyvai)	2 030,6	1 972,1	1 956,5	-0,8	-3,6
2.	Pinigai	13,3	14,7	11,7	-20,4	-12,0
3.	Lėšos bankuose	34,7	23,2	22,6	-2,6	-34,9
4.	Lėšos LCKU	263,0	290,0	229,6	-20,8	-12,7
5.	Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP)	529,3	677,7	689,4	1,7	30,2
6.	Suteiktos paskolos	1 059,1	876,4	915,6	4,5	-13,5
7.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	29,8	33,7	35,8	6,2	20,1
8.	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	2,7	3,7	3,8	-	-
9.	Įsiskolinimai LCKU	63,4	64,8	81,3	25,5	28,2
10.	Indėliai	1 754,6	1 717,5	1 665,8	-3,0	-5,1
10.1.	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1 741,7	1 707,7	1 656,3	-3,0	-4,9
11.	Pajinis kapitalas	203,4	173,3	173,4	0,1	-14,7
12.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-7,3	-0,1	7,2	-	-

Kredito unijų turto struktūra ataskaitinį ketvirtį, kaip ir per metus, kito nedaug. Reikšmingiausią kredito unijų turto dalį (46,8 %) sudarė nariams suteiktos paskolos. Paskolų portfelis 2014 m. antrąjį ketvirtį padidėjo 4,5 proc. ir 2014 m. liepos 1 d. siekė 915,6 mln. Lt. Paskolų portfelio padidėjimas sietinas su žemės ūkio darbų sezoniškumu, nes kai kurių kredito unijų, kurių nariai užsiima žemės ūkio veikla, paskolų portfeliai padidėjo net iki 20 proc. Augant paskolų portfeliui, ataskaitinį ketvirtį padidėjo paskolos, suteiktos juridiniams asmenims (iki 219,2 mln. Lt), tačiau jų dalis paskolų portfelyje nepakito – kaip ir ketvirčio pradžioje, sudarė 24 % visų paskolų.

Neveiksnių paskolų dalies paskolų portfelyje didėjimas (2014-07-01 sudarė 26,6 proc.) rodo, kad paskolų kokybė blogėja. Tikėtina, kad kredito unijos pagal 2014 m. gegužės mėn. įsigaliojusią Kredito unijų vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo (valdymo) nuostatų reikalavimus identifikuoja jų veiklai būdingas rizikas ir pagal Kredito unijų paskolų vertinimo taisyklių reikalavimus konservatyviau pradėjo vertinti ir toliau vertins paskolų portfelio kokybę ir sudarys vis daugiau specialiųjų atidėjinių. **Pažymėtina, kad kol kas kredito unijų suformuoti specialieji atidėjiniai yra nepakankami galimiems paskolų vertės sumažėjimo nuostoliams padengti.**

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos toliau didino investicijas į VVP. Investicijos į VVP padidėjo iki 689,4 mln. Lt ir 2014 m. liepos 1 d. sudarė 35,2 proc. kredito unijų turto. Kaip ir anksčiau, didžiąją jų dalį (59 %) sudarė Lietuvos

Respublikos VVP portfelis, tačiau investicijos į Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių VVP (ypač ilgalaikius) augo sparčiau (padidėjo iki 282,6 mln. Lt), sudarydamos vis didesnę dalį (41 proc.). Pažymėtina, kad investavimas į VVP neturėtų tapti pagrindine kredito unijų veikla, nes ilgalaikiai skolos vertybiniai popieriai (jų kredito unijos yra įsigijusios daugiausia) labai jautrūs palūkanų normų pokyčiams. Didelis turimo portfelio jautrumas palūkanų normos pokyčiams galėtų lemti nemažus nuostolius, jei unijoms reikėtų realizuoti vertybinius popierius, rinkoje išaugus palūkanų normoms.

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos mažino grynujų pinigų kiekį kasose, perkeldamos laisvas lėšas į sąskaitas bankuose ir LCKU (įtakos šiems pokyčiams galėjo turėti inspektavimų metu nustatyti neatsakingo grynujų pinigų tvarkymo faktai ir pradėti ikiteisminiai tyrimai dėl grynujų pinigų trūkumo kelių kredito unijų kasose), tačiau, kredito unijoms didinant investicijas į VVP ir teikiant naujas paskolas, jų lėšos minėtose kredito įstaigose taip pat mažėjo. Ataskaitinio ketvirčio pabaigoje kredito unijų lėšos, laikomos bankuose ir LCKU, sudarė 12,9 proc. viso kredito unijų turto.

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos toliau mažino indėlių palūkanų normas. Pateiktų ataskaitų duomenimis, kredito unijose vyravo 1,1–1,8 proc. palūkanų normos už priimamus populiariausius indėlius, t. y. 12 mėn. trukmės indėlius nacionaline valiuta (metų pradžioje buvo mokama 1,5–2,5 %). Mažinamos indėlių palūkanų normos, dėl žemės ūkio darbų sezoniškumo padidėjęs lėšų poreikis ir bankrutavusios kredito unijos pasitraukimas iš rinkos turėjo reikšmės indėlių apimtims sumažėjimui kredito unijose. Pateiktų ataskaitų duomenimis, 2014 m. antrąjį ketvirtį indėlių portfelis sumažėjo 3 proc. ir ataskaitinę datą sudarė 1,67 mlrd. Lt. Fizinį asmenų indėliai sudarė didžiausią indėlių dalį (97 %).

Kredito unijų pajinis kapitalas ataskaitinį ketvirtį nežymiai padidėjo ir, 2014 m. liepos 1 d. duomenimis, sudarė 173,4 mln. Lt. Pajinio kapitalo pokyčius lėmė suintensyvėjęs kredito unijų skolinimas nariams. **Atsižvelgiant į tai, kad kredito unijų paskolų kokybė blogėja, kapitalo bazės stiprinimas ir toliau yra vienas iš svarbiausių kredito unijų uždavinių.**

Finansinių ataskaitų duomenimis, 2014 m. pirmąjį pusmetį kredito unijos uždirbo 9,4 proc. daugiau pajamų ir patyrė 11,5 proc. mažiau išlaidų nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį. Palūkanų pajamos, sudariusios daugiau nei 60 proc. visų pajamų, buvo pagrindinis kredito unijų pajamų šaltinis. Reikšmingą pajamų dalį kredito unijos gavo iš operacijų vertybiniais popieriais, tačiau tokios pajamos nėra stabilios, daugiau vienkartinio pobūdžio. 2014 m. pirmąjį pusmetį 42 pelningai dirbusios kredito unijos uždirbo 15,6 mln. Lt pelno, tačiau 32 kredito unijos dirbo nuostolingai ir patyrė 8,4 mln. Lt nuostolių, sumažinusių kredito unijų sistemos pelną iki 7,2 mln. Lt (2013 m. per tą patį laikotarpį kredito unijos patyrė 7,3 mln. Lt nuostolių).

Pateiktų 2014 m. liepos 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 22,77 proc., likvidumo rodiklis – 65,75 proc. Visos kredito unijos turėjo pakankamą likvidžiojo turto atsargą grynajam netenkamam pinigų srautui padengti (aukštos kokybės likvidusis turtas sudarė 446,3 mln. Lt, o grynasis netenkamų pinigų srautas – 13,6 mln. Lt). Kredito unijos vykdė likvidumo ir didžiausios atviros pozicijos užsienio valiuta normatyvus. Vienai kredito unijai nepavyko sukaupti pakankamai kapitalo, reikalingo kapitalo pakankamumo normatyvo (25 proc.) vykdymui užtikrinti. Keturios kredito unijos nevykdė didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo: dvi kredito unijos 2014 m. liepos mėn. pateikė Lietuvos bankui informaciją, kad ėmėsi priemonių ir užtikrino didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo vykdymą, kitoms nustatyti terminai, iki kurių jos privalo užtikrinti normatyvų vykdymą.

Atsižvelgiant į kredito unijų sektoriuje vykstančius pokyčius ir siekiant pagerinti kredito unijų reguliuojamąją ir priešžiūrinę aplinką, Lietuvos banke sudaryta darbo grupė parengė apibendrinantį dokumentą (dėl viešos konsultacijos dėl kredito unijų sektoriaus reformos ir tolesnių veiksmų), siekiant kartu su finansų rinkos dalyviais rasti priemonių, kurios padėtų sukurti tinkamą kooperacijos pagrindais veikiančią kredito unijų sistemą.

Lietuvos Respublikos Seimas 2014 m. liepos 17 d. priėmė Kredito unijų įstatymo pataisas, kuriomis siekiama užtikrinti didesnę kredito unijų veiklos patikimumą bei saugumą – kredito unijos privalės sustiprinti kapitalo bazę ir gerinti prisiimamos rizikos valdymą. Tikimasi, kad pataisomis supaprastinta licencijavimo procedūra, įtvirtinti nauji kapitalo stiprinimo būdai, galimybė teikti kai kurias finansines paslaugas ne tik nariams ir sumažinti reikalavimai informacijos atskleidimui padės kredito unijoms uždirbti daugiau pajamų, sustiprinti kapitalą, sumažinti veiklos rizikas bei skatins tvarią kredito unijų plėtrą.

2014 m. gegužės 16 d. LR Seimo valdybos sprendimu sudaryta darbo grupė Tvarios kredito unijų koncepcijos projektui parengti. Darbo grupei, kurią sudaro LR Seimo, LR Finansų ministerijos, Lietuvos banko, asociacijų, vienijančių kredito unijas ir jų narius, LCKU ir kredito unijų atstovai, pavesta parengti ir iki 2014 m. rugsėjo 24 d. Biudžeto ir finansų komitetui pateikti svarstyti koncepcijos projektą.

Lietuvos centrinė kredito unija. 2014 m. liepos 1 d. LCKU vienijo 63 kredito unijas.

LCKU turtas, 2014 m. antrąjį ketvirtį sumažėjęs 59 mln. Lt, 2014 m. liepos 1 d. sudarė 315,6 mln. Lt. Pagrindinė turto mažėjimo priežastis – beveik penktadaliu (iki 225,5 mln. Lt) sumenkę kredito unijų indėliai, kurie ir toliau buvo pagrindinis LCKU turto finansavimo šaltinis (jais finansuojama 71 % LCKU turto). Didžiausią LCKU turto dalį (58 %) sudarė investicijos į Lietuvos Respublikos VVP (LCKU kitų šalių VVP neturi), ataskaitinį ketvirtį sumenkusios 30 proc. ir, 2014 m. liepos 1 d. duomenimis, siekusios 182,3 mln. Lt. Nors LCKU lėšos bankuose minėtu laikotarpiu padidėjo 27,1 proc. (iki 6,2 mln. Lt), tačiau ir toliau sudarė nereikšmingą turto dalį.

LCKU paskolų portfelis padidėjo 23,7 proc. ir 2014 m. liepos 1 d. siekė 88,7 mln. Lt. Paskolos, suteiktos kredito unijoms LCKU, sudarė 81 mln. Lt (kredito unijoms suteiktos subordinuotosios paskolos sudarė beveik 34 % LCKU paskolų portfelio). LCKU toliau teikė paskolas ir kredito unijų nariams – ataskaitinę datą jiems suteikta 7,7 mln. Lt (8,7 % paskolų portfelio). Dažniausiai paskolos kredito unijų nariams teikiamos tuomet, kai kredito unijos negali suteikti nariui reikalingo dydžio paskolos nepažeisdamos didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo. Visas pajinis įnašas, reikalingas paskolai gauti, perduodamas sindikuojant paskolą dalyvaujančiai kredito unijai, taip sustiprinant kredito unijos kapitalo bazę. Pažymėtina, kad LCKU valdybos patvirtinta tvarka LCKU atlieka antrąjį kredito unijų skolininkų, pateikusių paraiškas kredito unijoms (LCKU narėms) gauti paskolas, didesnes negu 300 tūkst. Lt, būklės vertinimą. Iš LCKU pateiktos informacijos matyti, kad 2014 m. antrąjį ketvirtį buvo vertinta 55 skolininkų būklė, iš jų dėl kredito unijai tenkančios didelės rizikos nepritarta suteikti paskolas 1 juridiniam ir 1 fiziniam asmeniui, o 13 skolininkų suteikti paskolas pritarta tik su sąlyga, kad jie įvykdys tam tikrus papildomus reikalavimus.

Pateiktų ataskaitų duomenimis, 2014 m. liepos 1 d. paskolų portfelio kokybė buvo gera: nebuvo suformuota specialiųjų atidėjinių paskoloms, nebuvo ir paskolų, kurių periodiniai mokėjimai uždelsti ilgiau negu 60 dienų. Pagal LCKU kartu su 57 kredito unijomis pasirašytą sutartį su Verslumo skatinimo fondo valdytoju (INVEGA) dėl 50 mln. Lt vertės mikrokreditavimo projekto valdymo, iš Verslumo skatinimo fondo kredito unijoms suteikta 37,1 mln. Lt paskolų smulkiajam verslui finansuoti.

LCKU likvidumo palaikymo rezervas 2014 m. antrąjį ketvirtį sumažėjo 2,7 mln. Lt – iki 14,5 mln. Lt. **Stabilizacijos fondas, net skyrus paramą vienai kredito unijai, minėtu laikotarpiu padidėjo iki 4,9 mln. Lt, tačiau tebebuvo nepakankamas didesnėms kredito unijų mokumo problemoms spręsti. Pažymėtina, kad, turėdama tokio dydžio fondą, LCKU gali suteikti tam tikrą pagalbą tik pavienėms kredito unijoms, todėl, siekdama užtikrinti įstatyme jai numatytos funkcijos – palaikyti savo narių mokumą – vykdymą, turėtų ieškoti priemonių ir būdų stabilizacijos fondui sustiprinti.**

LCKU pajinis kapitalas, grąžinus Lietuvos Respublikos Vyriausybei 0,6 mln. Lt jos įsigyto pajinio įnašo, ataskaitinį ketvirtį sumažėjo 2 proc. ir 2014 m. liepos 1 d. sudarė 31 mln. Lt.

LCKU 2014 m. pirmojo pusmečio veiklos rezultatas – 1,3 mln. Lt pelno, jam didžiausią įtaką turėjo palūkanų pajamos, gautos už investicijas į VVP (2013 m. tą patį laikotarpį gautas pelnas sudarė 1 mln. Lt).

LCKU likvidumo normatyvas ir toliau buvo vykdomas su nemaža atsarga. LCKU kapitalo pakankamumo rodiklis taip pat gerokai viršijo minimalų nustatytą (8 proc.) – 2014 m. balandžio 1 d.* sudarė 34 proc.

*Dėl atidėtų ataskaitos pateikimo terminų pateikiamas 2014-04-01 kapitalo pakankamumo rodiklis.